

Prædiken til 2. søndag i fasten (A) 1942

En prædiken af Kaj Munk¹

Kaj Munks prædiken over Matt 15,21-28 til 2. søndag i fasten, 1. marts 1942. Kilder: *Med Ordets Sværd*², s. 163-168; *Mindeudgave: Prædikener*³, s. 278-281; *Krigens Prædikener*⁴, s. 351-355.

Og Jesus gik bort derfra og drog til Tyrus's og Sidons Egne. Og se, en kanaanæisk⁵ Kvinde kom fra disse Egne, raabte og sagde: »Herre, Davids Søn! forbarm dig over mig! min Datter plages ilde af en ond Aand.« Men han svarede hende ikke et Ord. Da traadte hans Disciple til, bade ham og sagde: »Skil dig af med hende, thi hun raaber efter os.« Men han svarede og sagde: »Jeg er ikke udsendt uden til de fortabte Faar af Israels Hus.« Men hun kom og kastede sig ned for ham og sagde: »Herre, hjælp mig!« Men han svarede og sagde: »Det er ikke smukt at tage Børnenes Brød og kaste det for de smaa Hunde.« Men hun sagde: »Jo, Herre! de smaa Hunde æde jo dog ogsaa af de Smuler, som falde fra deres Herrers Bord.« Da svarede Jesus og sagde til hende: »O Kvinde, din Tro er stor, dig ske, som du vil!« Og hendes Datter blev helbredt fra samme Time. (Matt 15,21-28)⁶

Begge Evangelierne⁷ til i Dag handler om stor Forældresorg, den næst-tungeste af alle (for den tungeste er vel Tugthuset): den lille sindssyge Pige og den epileptiske Dreng. Den Tid kalder slige Sygdomme for Besættelse af en ond Aand. Nu er vi saa kloge, at vi ikke længere tror paa Aander. Nu tror vi bare paa Legemer. Saa længe vi endda har dem! vil nogle mene, og det kan de have nogen Ret i. Det gaar jo fort⁸ med Udryddelsen af begge Dele⁹.

Af og til kan man falde paa, at det var maaske dog ikke saa daarlig en Betegnelse, det Ny Testamentes Mennesker brugte om Sindssyge. Hvad ved vi endnu om Forholdet mellem Sjæl og Legeme? Sindslidende kan kropslig set være bomstærke. Man kan ikke operere Sindssygen ud af dem. Men er der nogen Sandhed i det gamle Ord om Øjet som Sjælens Spejl, kan man stundom i to egentlig smukke Øjne se en Sjæl spejle sig, som man synes slet ikke har hjemme der; en fremmed Aand er landet i det Menneske; der er kommen en Gøgeunge i Reden¹⁰, og hvor bad man til, der var en, der kunde smide den ud.

Den Evne havde Maries Søn¹¹; han var saadan en Kender af Sjælelivet, at de Gaader, der endnu er lukkede for os, stod aabne for ham. Han talte Almagts Ord ud af sit Hjertes Godhed, og Ondskabens Aandetrup maatte fly.

Der er nok mange gode Naboer, der har haft ondt af den kananæiske Kvinde. De har ynket hende, og de har snakket med hinanden om, at det var ligegodt sært, at saadan et Barn blev født, og Vorherre lod det blive ved at leve. Det var der egentlig, om En ellers turde sige det, slet ingen Mening i. Men det var der god Mening i. Det viste sig siden hen. Det er mærkeligt, at Mennesker kan blive ved med at være saa dumme, at de dog vil være klogere end Gud. Uden denne sølle lille Pige var den kananæiske Kvinde aldrig kommen til Jesus. Hun havde aldrig faaet sin største Oplevelse, sit Livs egentlige Oplevelse. Og Verden havde været en af sine skønneste Fortællinger fattigere, en af de ganske faa Historier, der er dens Fælleseje, og paa hvilken den lever sit Liv. Den kananæiske Kvinde havde i Prøvelsens haarde og lange Skole lært den Ydmyghed, der gør hende til et Mønster for os alle, og uden hvilken Miraklet aldrig havde kunnet blomstre frem i hendes Have.

Og saa skal min Prædiken i Dag da være rettet til jer, mine kære Medkristne, der har maattet sende en eller anden, I holder af, hen til den tungeste Sorgs Hospitaler; den skal være rettet til jer Mødre, der har oplevet saa tung en Smerte som at føde et Barn til Verden, der ikke var som andre Børn. I gammel Tid havde de et frygteligt Ord, der hed en Skifting. De kunde bilde sig ind, at hvis et Barn udviklede sig til noget unormalt, havde Trolde været der om Natten og stjaalet Barnet, helst før det var døbt, og lagt et Troldebarn der i Stedet. Det var jo hedensk og gudsforgaaen¹² Snak. Det lille Barn er vort, det er sendt os af Gud, og dog er det, som der er noget ved det, der ikke er af Gud. Trolde har faaet nogen Magt over det, den største Trolde af dem alle har set sit Snit til at røre det, det er det, vort nye Testamente kalder Besættelse af en ond Aand.

Der er Stemmer oppe i Tiden for at indføre Love om, at hvis Forældre og Værger finder det rettest, og Læger støtter dem, saa kan der, naar alle Sikkerhedsforanstaltninger mod Misbrug er truffet, skænkes uhelbredelige Stakler en naadig Død. Mange stempler disse Røster som stridende mod al Kristendom; det er ikke rigtigt. Med fuld Ret kan man sige, det er ukristeligt, der ikke allerede er gjort Skridt i den Retning. I det gamle Testamente har Gud aftegnet Menneskehedens Levnedsløb med de Ord, at vi skal gøre os Jorden underdanig — altsaa ikke gøre os underdanige under den. I det nye Testamente har Kristus vist os, at "alt hvad I vil, at Menneskene skulle gøre mod eder, det gøre I ogsaa mod dem."¹³ Hvem giver os Lov til at lade vor Næste lide unødvendigt?

Men dette er jo ud af en Tankegang, der endnu ikke har klaret sig saa meget, at den kan slaa ud i Handling. Det hører Fremtiden til. Guds Ord vil hjælpe os i vor Kamp for at finde vor Vej ind i Fremtiden, men det kaster ogsaa Lys over Vejen i Dag. Historien om den kananæiske Kvinde kommer til kristne Mennesker og viser os Mening, hvor Verden kun ser Meningsløshed. Ja, vær vis paa, at Gud har meget at sige hvert Par Forældre derigennem, at det onde har faaet Lov at røre ved deres Barn. Jeg har set Hjem, hvor en hjælpeløs bitte Stakkel bandt dem alle i Huset sammen i een stor Kærlighed. Jeg tænker særlig paa eet Tilfælde, Stympere¹⁴ var vel en 8-9 Aar, dinglede og lallende, mange Søskende var der, men aldrig saa jeg nogen af dem forlade Huset, uden at de først var henne at tage Afsked under Kærtegn og Pludren med den lille. Jeg har set en Mor blive ved at leve meget længere, end hun egentlig kunde, for ikke at overlade en aandssvag Søn til en ufølsom Verden — og han var hele Indholdet i hendes Liv. Jeg har set Mennesker inderliggøres og forædles under den daglige Prøvelse. For slet ikke at tale om de Tilfælde, hvor man fik et Indtryk af, at den Sindssyge med sine blottede Nerver og særegne Sanser kunde være Guds og selve Livets Mening nærmere, end vi normale nogensinde naar under disse Stjerner.

Det andet Sted er oppe i Himlen.

Der har jeg set et dejligt Syn. Det var inderst inde i Paradisets Have, der hvor der mest er skærmet mod Vinde udefra. Det allerskønneste Sted derinde det var indrettet for de Børn fra Jorden, der havde været noget i Vejen med. Allerede helt ude ved Indgangen havde de mødt Jesus. Maa-ske det var hver Onsdag Formiddag, han gik ud for at modtage dem. Aah, sikke et Syn deroppe ad Himmelvejen med Sygestole og Krykker og kunstige Ben og famlende Hænder, der skal erstatte Synet i hvide Øjenæbler. Smaa Epileptikere falder for hvert andet Skridt, for tidlig fødte rokker frem paa Tændstiklemmer med det store Hoved svajende forover, det glimter ondt fra skumle Øjne, Skrig skærer til Marv og Ben, og Lallen faar Hjertet til at bløde. Men der staar Jesus i sin hvide Kittel; hans Øjne er fugtige, og af og til hvisker han: Min Jord, min Jord, min stakkels Jord, alle mine arme Børn! Og efterhaanden som de vinder frem til ham, byder han dem en for en Goddag og velkommen, han tager dem under Hagen, han aander paa deres krympede Hænder, han trykker de exemfyldte Hoveder tæt ind til sig. Saa begynder det at knurre og suse i Luften, noget dunkelt og hemmelighedsfuldt prøver at finde Form, sætter sig i Gang, tager Fart, jager hvinende bort, et taaget Noget, to, mange, en hel Hær paa Flugt, de onde Aander har mødt Mesteren over alle Aander, Godheden selv, de kan ikke være i hans Nærhed, de maa flygte. Men de gode Aander, Smaaenglene, netop de, der sang Julenat:

*Ære være Gud i det højeste,
Fred paa Jorden,
i Mennesker Guds Velbehag,¹⁵*

de kommer flyvende nu, med hvide Forklæder paa, de slaar Kreds om de helbredte Børn og fører dem ind i det Allerinderste og lærer dem Paradisets dejligste og vildeste Lege.

¹ Prædikenen er gengivet med gammel retskrivning og med Kaj Munks sprogbrug. I vore kommentarer benytter vi dog moderne retskrivning.

² Munk, Kaj 1942. *Med Ordets Sværd: danske Prædikener 1941-42*, 2. samling. Nyt Nordisk Forlag.

³ Munk, Kaj 1948. *Mindeudgave: Prædikener*. Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck.

⁴ Munk, Kaj 2021. *Krigens Prædikener*. Aalborg Universitetsforlag.

⁵ *kananæisk*: tilhørende det folk, der boede i området før jøderne; i *Det Gamle Testamente* er Kana'ans land betegnelsen for det landområde vest for Jordanfloden, hvor isrealittiske stammer bosatte sig, og som de kaldte Israels land, identisk med det senere Palæstina.

⁶ *Prædikenteksten*: medtaget i den oversættelse, som Munk må formodes at have benyttet ved gudstjernerne. For Det Nye Testaments vedkommende den autoriserede udgave fra 1907.

⁷ *Begge Evangelierne*: folkekirken har to faste årlige tekstrækker, som afløser hinanden, A og B; Munk prædiker her over prædikenteksten i række A, men han henviser også til prædikenteksten i række B, nemlig Mar 9,14-29, som handler om Jesu helbredelse af en dreng med epileptiske anfald.

⁸ *fort*: hurtigt.

⁹ *Begge Dele*: ånd og legeme, formentlig henv. til anden verdenskrigs ideologi, og de mange ofre for krigen.

¹⁰ *Gøgeunge i Reden*: gøgen lægger sine æg i andre fugles reder, og disse fugle, ofte meget mindre end gøgen, opfoster så gøgens unger.

¹¹ *Marias Søn*: Jesus, som var født af Maria.

¹² *gudsforjaaen*: gudløs.

¹³ *alt hvad I vil, at Menneskene skulle gøre mod eder, det gøre I ogsaa mod dem* : Jesu ord i Matt 7,12.

¹⁴ *Stymperen*: staklen.

¹⁵ *Ære være Gud i det højeste ... i Mennesker Guds Velbehag*: henv. til Luk 2,14.